

**T.C.
HARP AKADEMİLERİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ**

DOĞU AKDENİZ DENİZ YETKİ ALANLARI UYUŞMAZLIĞI:

**KİMLİK ÇATIŞMALARININ UYUŞMAZLIĞIN ÇÖZÜM
SÜRECİNE ETKİSİ**

**ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Ertan ASLAN**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Fuat AKSU**

İSTANBUL-2016

(BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR.)

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI	: Ertan ASLAN
TEZİN DİLİ	: Türkçe
TEZİN ADI	: Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı: Kimlik Çatışmalarının Uyuşmazlığın Çözüm Sürecine Etkisi
ENSTİTÜ	: Stratejik Araştırmalar Enstitüsü
ANA BİLİM DALI	: Uluslararası İlişkiler
TEZİN TÜRÜ	: Yüksek Lisans
TEZİN TARİHİ	: 28.06.2016
SAYFA SAYISI	: 175
TEZ DANIŞMANLARI	: Doç. Dr. Fuat AKSU
DİZİN TERİMLERİ	: Doğu Akdeniz, Deniz Yetki Alanları, İnşacı Yaklaşım, Tekrarlayan Toplumsal Çatışma, Ulusal Kimlik
TÜRKÇE ÖZET	: Bu çalışmanın amacı Doğu Akdeniz'de yaşanan deniz yetki alanları uyuşmazlıklarının çözüm sürecinde kimlik çatışmalarının etkilerinin neler olduğunu tarafların ulus kimlik inşa süreçleri üzerinden değerlendirmektir.
DAĞITIM LİSTESİ	: 1. Stratejik Araştırmalar Enstitüsü 2. Deniz Harp Okulu

Bu tezin içerdiği hususlar bireysel görüşlerimi yansıtır, Türk Silahlı Kuvvetlerinin görüşlerini yansıtmaz.

Ertan ASLAN

Bu tez TÜBİTAK 1001 Projesi (Proje no: 112K172) kapsamında desteklenmiştir.

**T.C.
HARP AKADEMİLERİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ**

DOĞU AKDENİZ DENİZ YETKİ ALANLARI UYUŞMAZLIĞI:

**KİMLİK ÇATIŞMALARININ UYUŞMAZLIĞIN ÇÖZÜM
SÜRECİNE ETKİSİ**

**ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Ertan ASLAN**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Fuat AKSU**

İSTANBUL-2016

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ertan ASLAN'ın "Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı: Kimlik Çatışmalarının Uyuşmazlığın Çözüm Sürecine Etkisi" adlı tez çalışması YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan _____

Üye _____

Üye _____

Üye _____

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

28/06/2016

P.Alb. Hasan HOŞOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖZET

Doğu Akdeniz deniz yetki alanları uyuşmazlığı uzun yıllar süren çözümsüz özelliği nedeniyle üzerinde birçok çalışma yapılmasına sebep olmuştur. Bu çalışmaların da yer verdiği üzere; deniz hukukunun son yıllarda yerleşik içtihadı sahip olmaya başlamasına ve tarafların uluslararası deniz hukukuna dayandırabildikleri tezlere rağmen çözümsüzlük süreci devam etmektedir. Bu nedenle, Doğu Akdeniz deniz yetki alanlarının çözüm sürecinde hukuki temellerden çok başka etkenlerin değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Tezde tarafların deniz yetki alanlarına yükledikleri farklı anlamların çözümsüzlüğün ardında yatan neden olduğu dolayısıyla sürecin tarafların kimliklerinin sahip olduğu özelliklerden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Sahip /olunan bu kimliklerin de bir anda ortaya çıkması beklenemez. Bu noktada, sürecin bir inşa süreci olduğunu iddia etmeye olanak sağlayan inşacı yaklaşım penceresinden bakılması gerekli olmaktadır. Tarafların yaşadıkları ve tekrar eden çatışmalar içerikli bu kimlik inşa süreci ele alınarak, tezde, karşılıklı ötekileştirmelerle kimliklerin inşa edildiği ve Doğu Akdeniz havzasındaki aktörlerin bu ulusal kimlik inşa süreçlerinin, sürece olumsuz etkide bulunduğu iddia edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Doğu Akdeniz, deniz yetki alanlarının sınırlandırılması, münhasır ekonomik bölge, kıta sahanlığı, inşacı yaklaşım, ulusal kimlik, tekrarlayan toplumsal çatışma

SUMMARY

The dispute over Eastern Mediterranean maritime jurisdiction areas has led to many studies done on time due to unresolved property for many years. In spite of the law of the sea begin to have settled case-law in recent years and different claims of the parties that they could base on international maritime law, the deadlock process continues. Therefore, many other factors but not the legal basis that should be considered have emerged about the solution process of the eastern Mediterranean maritime jurisdiction areas. In the thesis, it is stated that the reasons behind the deadlock are the different meanings the parties installed on the maritime jurisdiction, so that characteristics of the process becomes about the identity of the parties. And that identity owned can not be expected to occur at a time. At this point, the process makes it possible to assert a building process is necessary to consult the constructive approach window. By taking the process, that has protracted conflicts content, of construction of identities that the parties experienced, in the thesis, it is said that the identities of the actors has a construction with mutual otherings and so that the national identity building process of the actors around the Eastern Mediterranean Basin has the negative impact over the solution process.

Key Words: Eastern Mediterranean, demilitation of maritime jurisdiction areas, exclusive economic zone, continental shelf, constructivism, national identity, protracted social conflict

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR	VI
HARİTALAR LİSTESİ	VII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: DOĞU AKDENİZ'DE DENİZ YETKİ ALANLARI UYUŞMAZLIĞI..	8
1.1. DOĞU AKDENİZ DENİZ YETKİ ALANLARI UYUŞMAZLIĞI	8
1.1.1. Doğu Akdeniz	8
1.1.2. Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması.....	9
1.1.3. Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması ve Uyuşmazlıklar	11
1.1.4. Tarafların Tezleri, Yapılan Anlaşmalar ve Gelişmeler	16
1.1.4.1. GKRY- Mısır- Lübnan- İsrail	16
1.1.4.2. Yunanistan	23
1.1.4.3. Türkiye	25
1.1.4.4. KKTC	27
1.1.4.5. Suriye.....	29
1.1.5. Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığının Değerlendirilmesi	30
1.1.5.1. Karşılıklı Niyet Algılamaları.....	33
1.1.5.2. Tarafların Deniz Yetki Alanlarına Yükledikleri Anlamlar	34
1.1.5.3. Ulusal Kimliklere İlişkin Algılamalar	35
1.1.5.4. Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlıkları ve "Tekrarlayan Çatışma" Kavramı.....	36
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	39
2.1. İNŞACI (KONSTRÜKTİVİST) KURAM	39
2.1.1. Onufun İnşacı Yaklaşımı	40
2.1.2. Wendt'in İnşacı Yaklaşımı	42
2.1.3. Kimlik ve İnşacı (Konstrüktivist) Kuram	45

2.1.3.1.	Kimlik	45
2.1.3.2.	Sosyal Kimlik.....	47
2.1.3.3.	İnşacı Kuramda Kimliğin Yeri	48
2.1.3.4.	Kimlik ve Ulusal Çıkarlar	49
2.1.3.5.	Kimlik ve Egemenlik Algısı	50
2.1.3.6.	Kimlik ve Aktör Sorunu	51
2.2.	TEKRARLAYAN TOPLUMSAL ÇATIŞMA.....	53
	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KİMLİK ÇATIŞMALARINI VE UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ.....	59
3.1.	KİMLİK ÇATIŞMALARININ KİMLİK İNŞA SÜREÇLERİNE VE UYUŞMAZLIĞIN ÇÖZÜM SÜRECİNE ETKİSİ	59
3.1.1.	Ulusal Kimlik Ve Kıyıdaş Ülkelerin Ulusal Kimliklerinin İnşa Süreçleri.....	60
3.1.1.1.	Ulusal Kimlik ve Ulusal Kimlik İnşa Aracı Olarak Ulusçuluk.....	60
3.1.1.2.	Kıyıdaş Ülkelerin Ulus Kimliklerinin İnşa Süreçlerinde "Ötekiler"ler	65
3.1.1.2.1.	Türk Ulus Kimliği ve İnşa Süreci	65
3.1.1.2.2.	Yunan Ulusal Kimliği ve İnşa Süreci	75
3.1.1.2.3.	Kıbrıs Rum Kimliği ve İnşa Süreci.....	84
3.1.1.2.4.	Kıbrıs Türk Kimliği ve İnşa Süreci	90
3.1.1.2.5.	Suriye Ulusal Kimliği ve İnşa Süreci.....	93
3.1.1.2.6.	Mısır Ulusal Kimliği ve İnşa Süreci.....	97
3.1.1.2.7.	Lübnan Ulusal Kimliği ve İnşa Süreci.....	104
3.1.1.2.8.	Filistin Ulusal Kimliği ve İnşa Süreci.....	111
3.1.1.2.9.	İsrail Ulusal Kimliği ve İnşa Süreci	116
3.2.	KİMLİK ÇATIŞMALARININ UYUŞMAZLIĞIN ÇÖZÜM SÜRECİNE ETKİSİ..	123
3.2.1.	Yaşanan Gelişmelerde Kimlik Çatışmalarının İzleri.....	124
3.2.1.1.	GKRY-Yunanistan ve Türkiye-KKTC	125
3.2.1.2.	Lübnan-İsrail	140
3.2.1.3.	İsrail-Filistin	144

3.2.1.4. İsrail/Filistin-Mısır	145
3.2.1.5. Türkiye-Suriye	147
SONUÇ	149
KAYNAKÇA	153

KISALTMALAR

AB	: AVRUPA BİRLİĞİ
ABD	: AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
A.G.E.	: ADI GEÇEN ESER
A.G.M.	: ADI GEÇEN MAKALE
BM	: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
BMDHS	: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DENİZ HUKUKU SÖZLEŞMESİ
G.K.R.Y.	: GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
K.K.T.C.	: KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
KS	: KITA SAHANLIĞI
MEB	: MÜNHASIR EKONOMİK BÖLGE
NATO	: NORTH ATLANTIC TREATY ORGANİZATİON
TÇ	: TEKRARLAYAN ÇATIŞMA
TPAO	: TÜRKİYE PETROLLERİ ANONİM ORTAKLIĞI
U.N.	: UNITED NATIONS

HARİTALAR LİSTESİ

Harita-1: Doğu Akdeniz

Harita-2: GKRY'nin Araştırma İzni Verdiği Saha

Harita-3: GKRY ile Mısır arasında yapılan MEB Anlaşmasına göre sınır hattı

Harita-4: GKRY ile Lübnan arasında yapılan MEB Anlaşmasına göre sınır hattı

Harita-5: GKRY ile İsrail arasında imzalanan MEB sınırlandırma anlaşmasına göre sınır hattı

Harita-6: GKRY ile İsrail ve Lübnan arasında yapılan MEB Anlaşmalarına göre sınırlar ve İsrail ile Lübnan'ın hak iddia ettiği alanların çakıştığı bölge

Harita-7: İsrail ile Filistin Arasında Yapılan Oslo Anlaşmasına Göre Filistin Deniz Alanları

Harita-8: Yunanistan'ın iddiaları ve AB Deniz Yetki Alanları

Harita-9: Türkiye'nin iddia ettiği muhtemel kıta sahanlığı sınırları

Harita-10: KKTC ve GKRY Ruhsat Sahaları ve Çakışan Bölgeler

Harita-11: Yunanistan'ın Meis, Rodos, Kerpe, Kaşot, Girit Hattı ve Mısır ile Planlanan Anlaşma İçin Muhtemel MEB Sınırı ile GKRY'nin Araştırma İzni Verdiği Saha

Harita-12: Lübnan ve İsrail'in MEB Alanlarının Çakıştığı Alan

GİRİŞ

20. yüzyılın ikinci yarısında, devletler, kara ülkelerinin kendilerine sundukları imkânlarla ilave olarak denizlerde de egemenlik alanlarını genişletme yoluna gitmişlerdir. Bunun sonucu olarak; karasuları, bitişik bölge ve balıkçılık bölgesi gibi kavramlara, daha geniş deniz alanlarını tanımlayan kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge gibi kavramlar eklenmiştir. Uluslararası sözleşmelerle sınırları belirlenen bu kavramlar, coğrafi özelliklerinin el vermemesinden dolayı bazı deniz alanlarında uygulanmasının mümkün olmaması nedeniyle sınırlandırma uyuşmazlıklarına kaynaklık etmiştir. Bu özelliğe sahip bulunan Doğu Akdeniz de, deniz alanlarının sorunsuz paylaşımına müsaade etmeyen dar bir deniz olması nedeniyle deniz yetki alanlarının sınırlandırılması uyuşmazlığına konu olmuştur.

Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında yaşanan uyuşmazlıklar zaman içerisinde bazı metotlara başvurularak çözüme kavuşturulmaktadır. Karşılıklı diplomatik görüşmeler neticesinde yapılan anlaşmalarla veya Uluslararası Adalet Divanı ve Hakem Mahkemelerinde görülen davalar neticesinde çözüme ulaşıldığı görülmektedir. Ancak, etrafını Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Mısır, Libya ve Yunanistan'ın çevrelediği, merkezinde GKRY ve KKTC'nin yer aldığı Doğu Akdeniz deniz yetki alanlarının sınırlandırılması uyuşmazlığı bu yöntemlerle henüz çözüme kavuşmuş durumda değildir.

Bölge ülkeleri arasında, deniz yetki alanlarının sınırlandırılması maksadıyla aktif politikalar yürüten ülkelerden biri olan GKRY, adanın tamamını temsil ettiği iddiasıyla karşılıklı kıyıdaş olduğu Mısır, Lübnan ve İsrail gibi ülkelerle anlaşmalar imzalamış bulunmaktadır. Yapılan bu anlaşmalarda belirlenen sınırlara ise bölgedeki diğer ülkelerin itiraz ettiği görülmektedir. Örneğin; GKRY ile Mısır ve Lübnan arasındaki anlaşmaya Türkiye ve KKTC, GKRY-İsrail anlaşmasına Lübnan ve KKTC karşı çıkmaktadır. Türkiye'nin genel olarak, GKRY'nin yaptığı her anlaşmaya, yönetimin adanın tamamını temsil etmediği gerekçesiyle karşı çıktığı görülmektedir. Yunanistan'ın ise GKRY'nin girişimlerine destek olduğu ve GKRY ile adaların kıta sahanlığının var olduğu ön kabulüyle kendi lehine bir sınırlandırma yapma isteğinde olduğu bilinmektedir. Türkiye Yunanistan'ın bu tezine, kendisine ait deniz alanlarının üçüncü devletler tarafından paylaşıldığı gerekçesiyle karşı çıkmaktadır. Lübnan ve İsrail arasında da yan sınır konusunda bir anlaşmazlık bulunmaktadır. Yaşanan fiili gelişmelerin yanında henüz müzakere zemini bulamayan ve uyuyan bazı deniz yan

sınırı uyuşmazlıkları da bulunmaktadır. Bunlar; Filistin'in devlet olarak tanınması ile doğrudan bağlantılı olan Mısır-Filistin/İsrail deniz yan sınırı ve Türkiye-Suriye deniz yan sınırıdır. Bu uyuşmazlıklar da müzakere zemini bulamadığından henüz çözüme kavuşma niteliğinden uzaktır.

1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne taraf olmayan Türkiye gibi devletler, Doğu Akdeniz'de sınırlandırmanın uluslararası deniz hukukunun olgunlaşma aşamasında bulunan örf ve adet hukukuna göre hakkaniyete ulaştıran karşılıklı işbirliği ile yapılmasını savunmaktadır. Yunanistan ve GKRY gibi ülkeler de ortay hattın sınırlandırma hattı olması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu hukuksal dayanaklara ilave olarak taraflar arasında karşılıklı var oluşsal engeller bulunmaktadır. Yani Türkiye GKRY'yi adanın tek temsilcisi olan bir devlet olarak tanımamakta, Lübnan da İsrail'i benzer şekilde devlet olarak tanımamaktadır. Dolayısıyla taraflar arasında diplomatik ilişkilerin bulunmaması sınırlandırmanın yapılmasında başlıca bir engel olarak belirlemektedir. Ayrıca Filistin üzerinden yaşanan egemenlik sorunları, tarafların çözüm adına herhangi bir girişimde bulunmalarını engellemektedir.

Doğu Akdeniz deniz yetki alanları uyuşmazlığının derinlerde yatan nedenlerine bakıldığında, tarafların karşılıklı niyet ve ulusal kimlik algılamalarının etkili olduğu görülecektir. Türkiye, Yunanistan ve GKRY tarafından kendisinin dar bir deniz alanına hapsedilmek istendiği ve Yunan/Rum'un tarihten beri bu tarz amaçlar güttüğü algısına sahiptir. Karşılığında, GKRY de Yunanistan ile birlikte, bu deniz alanlarında kendilerinin egemenlik iddiasında bulunabilecekleri düşüncesine ve Türkiye'nin kendi egemenliklerine bir tehdit unsuru olduğu algısına sahiptir. Bir Yunanlı/Rum algı dünyasındaki "Türk" imgesi; "Yunanlıların/Rumların egemenliğindeki topraklar üzerinde devamlı saldırgan politikalar güden bir tehdit" ile eşdeğerdir. Lübnan ve Mısır, İsrail'in her daim Arap egemenliğindeki topraklara saldırdığı algısına sahiptirler. Bölgedeki Arap ülkeleri, Filistin üzerinde de aynı şekilde işgalci güç olarak bulunan İsrail ulus kimliğini (Yahudileri), Müslümanlara ve Orta Doğu'daki toplumlara eziyet eden, haklarını yok sayan ulus olarak görmektedirler. Türkiye de Suriye'nin Hatay'da halen gözü olduğu ve bundan vazgeçmediği algısına sahipken, Suriye de Türkiye'nin kendisine ait olan bir toprak parçasını ilhak ettiği algısına ve bir gün Hatay'ı geri alacağı inancına sahiptir.

Görüldüğü üzere; Doğu Akdeniz'e kıyıdaş ülkelerin uluslararası deniz hukukuna dayandırdıkları temel iddiaları birbirleriyle çelişir durumda olduğundan ve egemenlik sorunları temelinde ortaya çıkan, tarihsel süreçte inşa edilen niyetlere ve

ulusal kimliklere ilişkin algılamaların sebep olduğu diplomatik engeller dolayısıyla, uyuşmazlık süre giden bir hal almıştır. Bu durum verili iken, ülkemizde ısrarlı bir şekilde uluslararası hukuka dayandırılan tezler öne sürülerek Türkiye'nin hak ve menfaatlerinin korunması gerektiğini vurgulayan ve uluslararası hukukun sınırlandırma usulleriyle uyuşmazlığın nasıl çözülmesi gerektiğini ifade eden çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak uyuşmazlığın hukuk çerçevesinde çözüme kavuşma ihtimalinin düşük olduğu, hem uzun bir geçmişe sahip olması hem de uyuşmazlığın taraflarının karşılıklı niyet ve ulus kimliklerine ilişkin olumsuz algılamalara sahip oldukları ifade edilebilir. Bu nedenle kapsamlı/çok boyutlu bir yaklaşıma gerek vardır. Çünkü taraflar arasındaki kimliklere içkin bulunan algı ve değer çatışmaları, teknik ve hukuki nitelikteki uyuşmazlıkların müzakeresini engellemektedir.

Örneğin, uyuşmazlığa taraf aktörlere bakıldığında bir tarafta Türkiye'nin (KKTC ile birlikte) diğer tarafta ise GKRY'nin (Yunanistan ile birlikte) bulunduğu görülecektir. Benzer şekilde diğer uyuşmazlık konusunda da bir tarafta Lübnan'ın diğer tarafta ise İsrail'in bulunduğu ortadadır. Türkiye ve Yunanistan tarihte bir çok kez uyuşmazlık yaşamış iki devlet olduğu gibi Lübnan ve İsrail de tarihlerinde bir çok uyuşmazlığı paylaşmaktadırlar. Bu yönüyle uyuşmazlığın bu taraflar arasında tarihteki tek uyuşmazlık konusu olmadığı verilidir. Bunun yanında, Mısır ile İsrail/Filistin deniz yan sınırı uyuşmazlığının tarafları olan Filistin ile Mısır ve İsrail arasında da Filistin meselesi üzerinden yaşanan uzun çatışmalar verilidir. Türkiye ile Suriye'nin de kuruldukları yıllardan itibaren gergin ilişkiler içerisinde oldukları bilinmektedir.

Bu özellikleriyle Doğu Akdeniz deniz yetki alanları uyuşmazlığı, Edward Azar'ın ortaya attığı "tekrarlayan toplumsal çatışmalar" (protracted social conflicts) kavramı ile bağlantılı görünmektedir. Kavram; toplumlar arasında, toplumların kimliklerine içkin nedenlerden dolayı, uygun zemin ortaya çıktığında yaşanan ve her seferinde tekrarlama eğilimi gösteren çatışmaları ifade etmektedir.¹ Bu yönüyle tezde üzerinde çalışılan uyuşmazlığın, aktörler arasında yaşanan çatışma sarmalının son halkasını oluşturabileceği iddia edilebilir.

Tekrarlayan toplumsal çatışmalar; uzun yıllar süren, çözülmesinin uzlaşısı ile gerçekleşmediği ve daha çok içsel nedenlerden kaynaklanan çatışmalardır. Çatışmanın içselleştirilmiş olması gerçeği çatışan tarafların, kimliklerini bu

¹ Edward E. Azar, *The Management of Protracted Social Conflict: Theory & Cases*, Dartmouth, Aldershot, 1990, p. 12

çatışmalar sarmalında inşa etmelerinden kaynaklanmaktadır. Azar, kavramını Arap-İsrail çatışması² temelinde ortaya atmıştır ve dünya genelinde bir çok çatışmayı bu kavram ile açıklamaktadır.

Azar'ın yaklaşımında vurgulanan nokta; toplumların kimlik gereksinimlerinin tekrarlayan toplumsal çatışmalarda belirleyici olduğudur. Çıkarların müzakere edilebileceğini belirten yazar, toplumların kimliklerinin güvenliği ve gelişimi üzerinde müzakere etmediklerini ifade etmektedir. Bu nedenle bu temelde başlayan ve uzun yıllar süren çatışmaların kimliklerle derin bağının olduğu belirtilmektedir.

Edward Azar'ın ortaya attığı tekrarlayan çatışma kavramını uluslararası boyuta taşıyan isim ise; Michael Brecher'dır. Brecher, tekrarlayan çatışma içerikli krizlerin³ normal krizlere nazaran, daha fazla şiddet içerikli tetikleyicilere sahip, değerlere yönelik tehdit algısının daha güçlü hissedildiği ve kriz yönetiminde daha fazla şiddete başvurma ihtimalinin bulunduğu ifade etmektedir. Aynı zamanda bu kriz aşamasında tarafların çözümden ziyade daha fazla dış politik zaferlerin peşinde olduğunu ve anlaşmaların anlık kazanımlar olup çözüme katkıda bulunmadığını da eklemektedir.

Tekrarlayan toplumsal çatışmalar tarihsel bir inşa sürecinin ürünüdür. Bu noktada, Doğu Akdeniz deniz yetki alanlarının sınırlandırılması çözümünün önünde engel olarak duran bu inşa sürecinin irdelendiği bir uluslararası ilişkiler kuramına ihtiyaç olduğu fark edilecektir. Bu noktada da uluslararası ilişkilerin bir sosyal inşa süreci olduğu iddiasıyla literatüre giren konstrüktivizm (inşacılık) açıklayıcı bir niteliktedir. Sebep olarak; bölge aktörleri arasında yaşanan bu anarşik durumun, uluslararası ilişkilerin zaten anarşik bir yapıya sahip olduğunu verili kabul eden realizm veya neo-realizm gibi yaklaşımlarla çözüme kavuşturulamayacağı gösterilebilir. Aynı şekilde birbirlerine az ya da çok ekonomik ilişkilerle bağımlı bulunan bölge aktörleri arasındaki uyuşmazlıkların, ekonomik bağımlılıklarla daha barışçıl bir dünya öngören liberalizmin veya neo-liberalizmin ortaya koyduğu

² Tezde Arap-İsrail çatışması olarak sıkça belirtilecek olan kavram literatürde, hem İsrail Devleti'nin kurulması ile Arap ülkeleri ve İsrail arasında yapılan bir dizi savaşı belirtmek için hem de tezde incelenen Arap ve İsrail/Yahudi kimliklerinin çatışmaları anlamında kullanılmaktadır. Bu tezde, ulusal kimlik inşa süreçlerinin bir sonucu olan kimlik çatışmalarının Doğu Akdeniz deniz yetki alanları uyuşmazlığı üzerindeki etkisi incelendiğinden, Arap-İsrail çatışması, Arap ülkelerinin ve İsrail'in ulus kimlik inşa sürecinde yaşadığı çatışmalar olarak ele alınmaktadır. İsrail'in devlet olarak kendisini Yahudi ulusunun ortak devleti olarak tanımladığından ve tarihsel inşa sürecinde, Yahudi kimliğini diğer kimliklerle olan inşa sürecinde ön plana çıkardığından da bahsedilecektir. Tarihten miras olarak İsrail Devleti'nin benimsediği Yahudi kimliği ile, İsrail'in devlet olarak geçirdiği ulus kimlik inşa süreci bir arada düşünülerek İsrail/Yahudi ulus kimliği inşa süreci tezde bağımsız değişken olarak yer alacaktır.

³ Azar yaklaşımında "çatışma (conflict)" ifadesini kullanırken, Michael Brecher'in, "kriz (crisis)" kelimesini tercih etmiş olduğu görülmektedir. Brecher, "Tekrarlayan Çatışma İçerikli Krizler" olarak, Azar ile benzer kavramı ifade eder görülmektedir. Kriz ve çatışma kavramlarının hiyerarşik bir yapı arz ettiği not edilmelidir. Sıralama, uyuşmazlık-çatışma-kriz-savaş şeklindedir.

yaklaşımlarla çözüme ulaşmasının güç görünmesi de başka bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı ifade edebilir. İnşacı yaklaşımın, tarafların deniz yetki alanları uyuşmazlığında takındıkları dış politika davranışlarını baştan çıkarlar odaklı olarak verili kabul etmemesi ve tarafların davranışlarının yol açtığı bu anarşik durumun tarihsel bir inşa süreciyle oluşabileceğini ifade etmesi gibi özellikleri, yaklaşımı, tekrarlayan çatışmalara izah getirilebilmesi adına ön plana çıkarmaktadır.

Tekrarlayan Toplumsal çatışmalar kavramının kimliğe yaptığı vurgu nedeniyle ve inşacı yaklaşımın en önemli özelliği olan uluslararası ilişkileri açıklamada kimliklere verdiği önem, yaklaşımın Doğu Akdeniz deniz yetki alanları uyuşmazlığını sağlıklı bir biçimde açıklayabileceğini gösteren diğer bir seçilme nedenidir. İnşacılık, uluslararası yapıyı öznelerarası ilişkilerle sürekli inşa aşamasında kabul eden, aktörleri sosyal varlıklar olarak gören, yapı ile edenin birbirlerini karşılıklı olarak inşa ettiğini savunan bir yaklaşımdır. Bu açıdan kurama göre aktörler yapıyı, yapı da aktörleri inşa etmektedir. Yaklaşımın bu özelliği ile Doğu Akdeniz'de bulunan aktörlere bakıldığında, birbirlerini tarihsel ötekileştirmelerle konumlandıran yani kimlik inşa süreçlerinde birbirlerini negatif ötekileştirmeleri yaşayarak inşa eden aktörler oldukları ve her tekrarlayan çatışmanın aktörlerin bu kimlik inşa süreçlerine katkıda bulunduğu fark edilecektir. Aynı şekilde yaşanan bu kimlik inşa süreçleri uluslararası yapıyı da etkileyerek anarşik bir ortamın oluşmasına sebep olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı imparatorluğunun son yıllarındaki ulusal kurtuluş mücadelesini topraklarında işgalci güç olarak bulunan Yunanlılara karşı vermiştir. Yunanlılar, yüzyıllar boyunca Türklere beraber yaşadıkları Osmanlı İmparatorluğundan bağımsızlığını sağlayan milliyetçi dinamikleri "*Türk*"ü ötekileştirerek elde etmiş ve bağımsızlık mücadelesini Türklere karşı vermiştir. Bu temelde başlayan Türk-Yunan kimliklerinin çatışması, Ege sorunları ile inşa sürecine devam etmiştir. Lübnan, İsrail ile yaşadığı savaşlar neticesinde bugün İsrail'i devlet olarak tanımama noktasına gelmiştir. Filistin meselesi de Lübnan'ın olduğu kadar Mısır'ın da İsrail'e karşı politikalarında belirleyici etkide bulunmaya devam etmektedir. Filistin meselesi ve yaşanan çatışmalarla birlikte, Türk-Yunan kimlik çatışmasına benzer, Arap-Yahudi kimlik çatışması içerikli bir inşa süreci yaşanmaya devam etmiştir. Hatay'ın egemenliği sorunu ile başlayan ve su sorunları, terör örgütlerine verilen destekle devam eden Türkiye- Suriye ulus kimlik inşa süreçleri de tarafların kimliklerinde karşılıklı ötekileştirmelere sebep olmuş ve iki ülke arasındaki ilişkilerde bu inşa süreci etkili rol oynamıştır. Görüldüğü üzere tezde çalışılan

bölgedeki aktörlerin kimliksel özellikleri ve dolayısıyla kimlik inşa süreçleri birbirleriyle ilgili dış politikalarında önemli bir paradigma olarak ele alınmalıdır.

Bu çalışmada, yukarıda ortaya konan nedenler üzerinden yola çıkılarak Doğu Akdeniz havzasında yaşanan deniz yetki alanlarının sınırlandırılması uyuşmazlığının çözüm sürecinde bölge aktörlerinin ötekileştirmeler üzerinden inşa ettikleri kimliklerinin negatif bir rolü olduğu iddia edilecektir.

Bu iddiayı desteklemek amacıyla, başlangıç olarak çalışmanın birinci bölümünde; uyuşmazlığa ev sahipliği yapan Doğu Akdeniz'in coğrafi özellikleri vurgulanmış ve uyuşmazlığın detaylarının neler olduğu irdelenmiştir. Tarafların tezleri, yapılan anlaşmalar ve GKRY'nin dış politik hamleleri belirtilmiştir. Yapılan ve yapılamayan anlaşmalar ortaya konularak taraflar belirlenmiş ve bu belirleme neticesinde uyuşmazlığın bir bölümünün aslında Türk-Yunan ve Arap-İsrail çatışmalarının bir ürünü olduğu ifade edilmiştir. Buna ilave olarak, tarafların, egemenlikler üzerinden karşılıklı niyet ve ulusal kimliklere ilişkin algılamaları da uyuşmazlıkların tümünün içeriğinde belirleyici olduğu da eklenmiştir. Bu nedenle uyuşmazlıklar ile Edward Azar'ın ortaya attığı "*tekrarlayan toplumsal çatışmalar*" kavramı arasında benzerlikler olduğu iddia edilmiştir.

Dolayısıyla birinci bölümde, problemin etraflı bir tarifi hedeflenmiştir. Problemin uluslararası hukuk veya deniz alanlarının sınırlandırılmasında kullanılan teknik hususlarla ilgili olmadığı, aktörlerin karşılıklı niyet ve kimliklere ilişkin algılamalarının uyuşmazlıkları çözüme kavuşturmaktan uzaklaştırdığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda, taraflar arasındaki uyuşmazlık-çatışma-kriz sarmalı ifade edilerek, yaşanan deniz yetki alanları uyuşmazlıklarının bu sarmalın bir halkası olduğu, dolayısıyla yaşananların tekrarlayan çatışmaların birer örneği olduğu belirtilmiştir.

İkinci bölümde ise, birinci bölümde ulaşılan ve taraflar arasındaki çatışmalar sarmalını izah eden "*tekrarlayan toplumsal çatışmalar*" kavramının vurguladığı kimlik olgusunun geniş yer bulduğu inşacı yaklaşımın özellikleri anlatılmıştır. İnşacı kuramın uluslararası yapıyı sürekli bir sosyal inşa süreci olarak gören yaklaşımı ile toplumlar arasında yaşanan tekrarlayan toplumsal çatışmaların ortak noktasının kimliğe yaptıkları vurgu olduğu ortaya konmuştur. Daha sonra kimliğin geniş bir açıklaması yapılarak sosyal boyutu vurgulanmış ve inşacı yaklaşımın kimliğe uluslararası ilişkilerde nasıl bir rol verdiği açıklanmıştır. Uyuşmazlıklardaki diğer etken ve kimliklerin bir sonucu olan egemenlik algısına yaklaşımın nasıl yer verdiği de izah edilmiş ve Doğu Akdeniz deniz yetki alanları uyuşmazlığının çözüm

sürecinde yaşanan gelişmelerin, egemenlik algısı ile bağlantılı kimlik inşa süreçlerinin bir sonucu olan kimlik çatışmaları ile izah edilip edilemeyeceği irdelenmiştir.

Üçüncü bölüm, ilk iki bölümde iddia edilen hipotezlerin sınama bölümü olarak düşünülmüş ve iki kısma ayrılarak, birinci kısımda, ulusal kimlik inşa süreçlerinin içeriğine yer verilmiş ve bölge aktörlerinin ulusal kimlik inşa süreçleri irdelenmiştir. İkinci kısımda ise uyuşmazlığın çözüm sürecinde yaşanan gelişmelerin, birinci kısımda kronolojik olarak açıklanan kimlik inşa süreçlerindeki uyuşmazlık-çatışma-krizlerin bir devamı olduğu ve uyuşmazlıkların aslında tekrar eden uyuşmazlıklar sarmalının son halkalarından biri olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Tarafların uyuşmazlıklar sarmalı içerisinde kimlik inşa süreçlerine devam ettikleri ve inşa ettikleri bu kimliklerin uyuşmazlığın anarşik yapısını sonuç verdiği dolayısıyla da uluslararası yapıyı da inşa ettiği gösterilmiştir.

Çalışmaya, Ege Denizi'nde yaşanan deniz yetki alanları uyuşmazlıkları dahil edilmemiştir. Aynı zamanda bölgeye olan uzaklığı ve sürece nispeten az etki etmesi gibi nedenlerle Libya da çalışmaya dahil edilmemiştir.